

KUNSKAPSUNDERLAG
UPPLAND
STOCKHOLMS LÄN
TÄBY KOMMUN
FASTIGHETEN LÖTTINGE 4:20
FORNLÄMNING L2013:8175

AMANDA PATRIKSDOTTER

TORPET HVILAN

UPPDRAG ARKEOLOGI RAPPORT 2022/25

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr:	431-39717-2022 (2022-10-03)
Uppdrag arkeologi projektnr:	22062
Landskap:	Uppland
Län:	Stockholms län
Kommun:	Täby kommun
Socken:	Täby socken
Fastighet:	LÖTTINGE 4:20
Fornlämning:	L2013:8175
Uppdragsnr Fornreg:	202201314
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Typ av undersökning:	Kunskapsunderlag
Projektgrupp:	Amanda Patriksdotter (projektledare) Lars Andersson (bitr. projektledare) Richard Grönwall (redaktion)
Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen Stockholm
Undersökningsperiod:	Oktober 2022
Dokumentationsmaterial:	Digital projektdatabas förvaras tillsvidare hos Uppdrag arkeologi
Fynd:	Nej

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.

Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>.

Undantaget är Lantmäteriets kartmaterial.

Fotografier: Uppdrag arkeologi (om annat ej anges).

Producerad av Uppdrag arkeologi i Sverige AB.

Stockholm 2022.

TORPET HVILAN

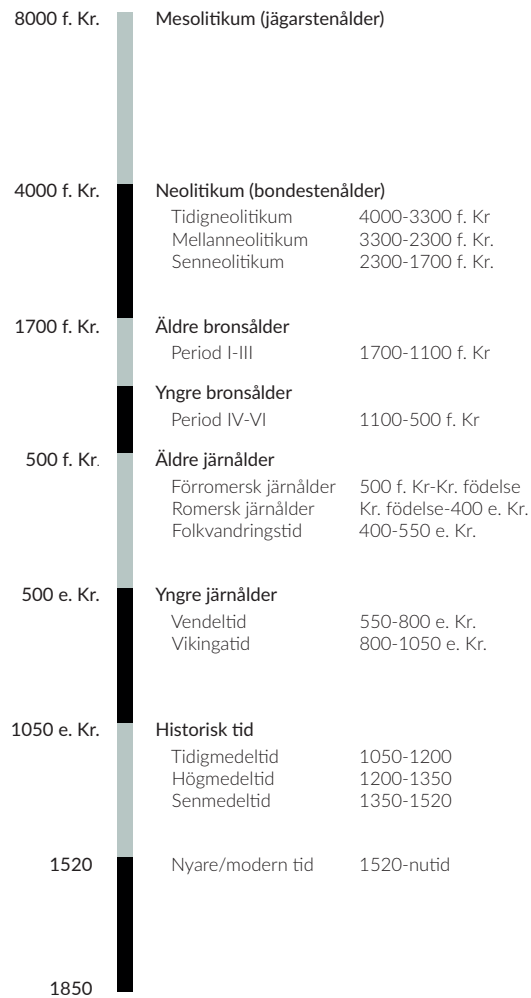
KUNSKAPSUNDERLAG
UPPLAND
STOCKHOLMS LÄN
TÄBY KOMMUN
FASTIGHETEN LÖTTINGE 4:20
FORNLÄMNING L2013:8175

AMANDA PATRIKSDOTTER

UPPDRAG ARKEOLOGI RAPPORT 2022/25

Arkeologisk periodindelning

Innehåll

Sammanfattning	7
Bakgrund	8
Antikvarisk bakgrund	8
Genomförande	9
Syfte	9
Metoder och arbetsmoment	9
Rapportering och distribution	9
Resultat	10
Sökschaktning	10
Antikvarisk bedömning	11
Utvärdering av undersökningsplan	12
Referenser	13

Bilagor

1. Schakttabell
2. Anläggningstabell

Bergsäng

Vallentuna

Okvista

Rävsta

Grävelsta

Kragsta

Högdala

Rocksta

Säby

Uthamra

Gävsjön

Veda

Vallentunasjön

Bällsta

Dammsta

Uthamra

Kragstalund

Gillinge

Nygård

Byle

Täby kyrkby

Skogbergsgården

Vågsjö

Skålhamra

Karlslund

Såstaholm

Löttinge

Avfallsanl.

Karby

Löttingelund

Hägerneholm

Arninge

Hagby

Visinge

Erikslund

Rönninge

Sandviken

Ensta

Ella park

Hägernäs

Rydboholm

Skarpäng

Täby

Tibble

Enebyberg

Näsby

Uppsala

Norrtälje

rrdal

Enebyberg

Näsby

Näsby

Stockholm

0 1 2 km

Danderyd

Svalnäs

St. Skraggen

Sammanfattning

Lämningar efter torpet Hvilan registrerades i Kulturmiljöregistret år 2016 med antikvarisk bedömning *fornlämning*. Som grund för bedömningen låg arkivuppgifter samt uppgifter i historiskt kartmaterial från 1700-talet och senare. Inom den berörda fastigheten fanns även en jordkällargrund. I samband med planerad byggnation inom fastigheten bedömde Länsstyrelsen Stockholm att det fanns oklarheter i huruvida fysiska lämningar kvarlåg som motiverade bedömningen *fornlämning*, och beslutade hösten 2022 att ett fastställande rörande torpets antikvariska status skulle ske i form av ett kunskapsunderlag (Lst beslut 431-39717-2022).

Uppdraget genomfördes under oktober 2022 och omfattade sökschaktning med grävmaskin inom fornlämningens begränsning. Utöver ovan nämnda källargrund påträffades inga ytterligare lämningar av antikvariskt intresse. Den antikvariska statusen för L2013:8175 har mot bakgrund av detta ändrats från *fornlämning* till *ingen antikvarisk bedömning (uppgift om)* i Kulturmiljöregistret.

Figur 1, motstående sida. Översiktskarta med läget för den arkeologiska insatsen markerat med cirkel. Skala 1:50000.

Bakgrund

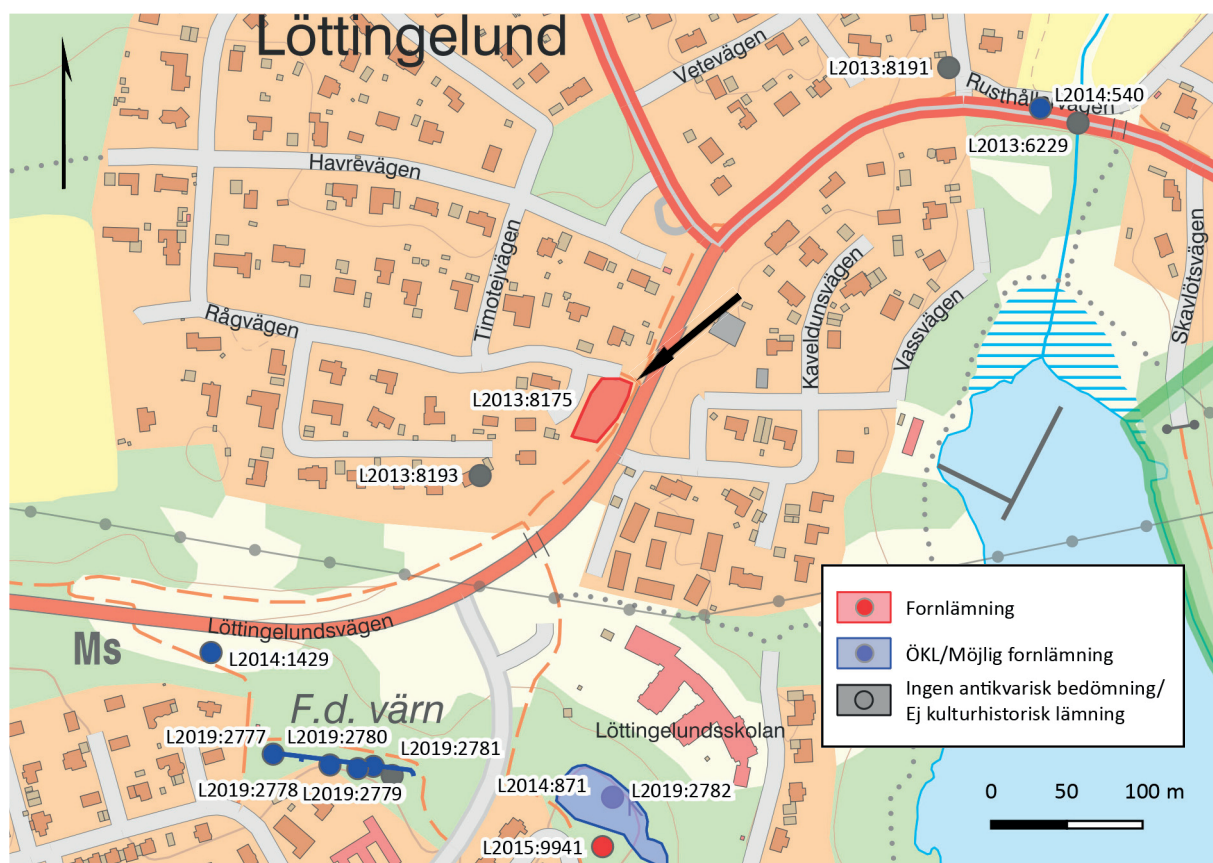
Antikvarisk bakgrund

Lägenhetsbebyggelsen L2013:8175 registrerades som fornlämning i Kulturmiljöregistret (KMR) år 2016 i samband med en till Länsstyrelsen Stockholm gjord anmälan. Lämningen uppgavs utgöra resterna efter torpet Hvilan, känd genom husförhörslängder från före år 1748, samt i historiskt kartmaterial från år 1772 (LMS akt nr A108-18:1, fig. 3) och den härads-ekonomiska kartan från tidigt 1900-tal (RAK akt nr J112-75-10).

Lämningen omfattar en yta av cirka 40x20 meter (NNÖ-SSV, fig. 2). Den enda synliga lämningen uppgavs i KMR vara en jordkällare, belägen inom fastighetens norra del. I beskrivningen angavs även att boningshuset tidigare ska ha legat i områdets södra del, och att huset brann ner år 1999.

Huruvida ytterligare fysiska lämningar av torpet Hvilan finns kvar inom fastigheten, utöver ovan nämnda jordkällargrund, bedömdes utifrån uppgifterna i KMR vara oklart. Då den berörda fastigheten LÖTTINGE 4:20 anmäldes aktuell för byggnation ansåg Länsstyrelsen Stockholm att lämningens antikvariska status behövde fastställas genom framtagande av ett kompletterande kunskapsunderlag (Lst dnr 431-39717-2022).

Den arkeologiska insatsen genomfördes under oktober 2022 och bekostades av Länsstyrelsen Stockholm med medel från anslaget 7:2/2022 under insatsområde 8, Arkeologiska utredningar och undersökningar.

Genomförande

Syfte

Syftet med den arkeologiska insatsen var att ta fram ett kunskapsunderlag för ny antikvarisk bedömning av lägenhetsbebyggelsen L2013:8175.

Metod och dokumentation

Uppdraget omfattade sökschaktning med grävmaskin inom begränsningen för den aktuella lämningen och fastigheten. Potentiella anläggningar och ytor av eventuellt antikvariskt intresse handrensades med fyllhammare och skårslev. Fotografering genomfördes löpande under arbetet. Samtliga schakt och objekt av antikvariskt intresse mättes in med RTK-GPS och beskrevs i text. Grävda ytor återställdes efter avslutad dokumentation. Geodata och beskrivande dokumentation har lagrats och sammanställt i dokumentationssystemet Intrasis (ver. 3.2.0).

Rapportering och distribution

Resultaten av undersökningen presenteras i denna rapport, i enlighet med Länsstyrelsens avropsförfrågan (dnr 431-39717-2022, 2022-10-03). Genomförda insatser och resultat har efter godkännande av Länsstyrelsen Stockholm registrerats i KMR. Rapporten finns digitalt lagrad och är tillgänglig via Riksantikvarieämbetets tjänst för lagring av arkeologiska rapporter.

Figur 3. Detalj ur gränsbestämningsskarta från år 1772 med torpet Hvilan karterat (LMS akt nr A108-18:1).

Resultat

Sökschaktning

Fastigheten var bevuxen med större och mindre träd samt sly i form av bland annat snöbärs- och syrénbuskar (fig. 6). Delar av slyn avlägsnades med hjälp av grävmaskin för bättre framkomlighet och överblick.

Fältarbetet inleddes med en okulär besiktning av ytan. därefter grävdes tre sökschakt med maskin (fig. 5 och 7). Schakten grävdes söder om jordkällargrunden (300, fig. 7), inom den del av fastigheten där huvudbyggnaden tidigare ska ha stått. I samtliga schakt framkom, under ett tunt vegetationslager, ett mörkgrått-brunt mylligt lager av sandig silt, med enstaka inslag av sot. Inslaget av sot kan antas höra samman med bostadshusets brand år 1999. Mot botten framkom ett grågult lager av siltig sand och därunder en C-horisont av kompakt gul sandig silt med enstaka markfasta stenar.

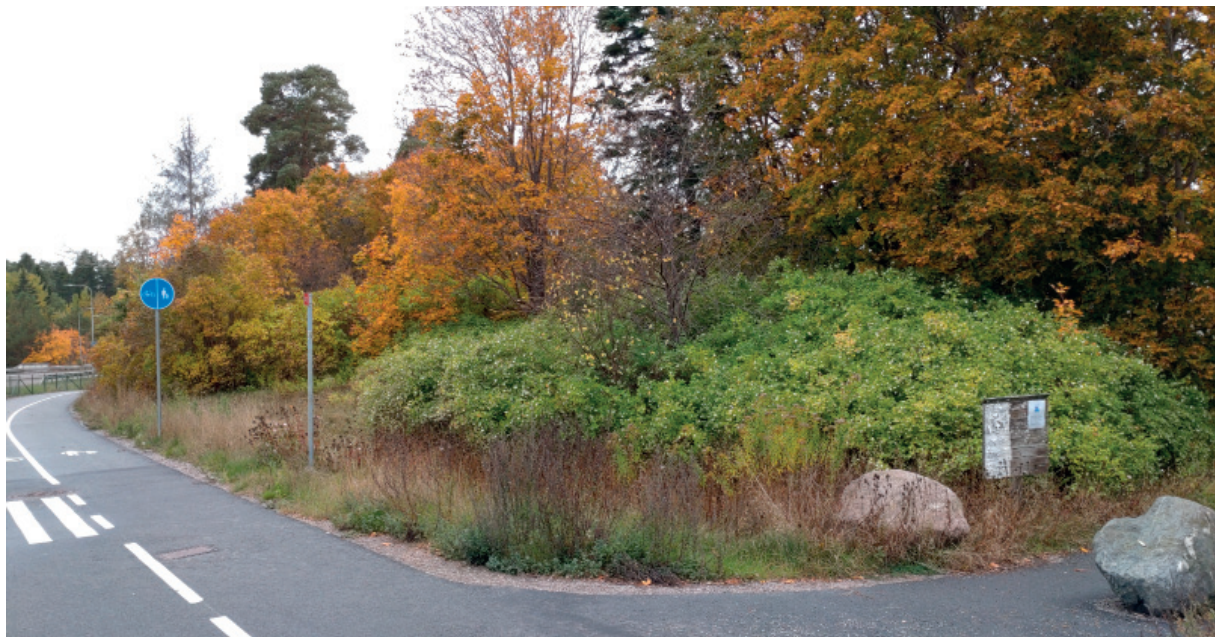
I schakten S308 och S312 påträffades i de två översta lagren rikliga mängder recenta fynd i form av spikar, tegelflis från såväl mur- som taktegel, animaliska ben, butelj- och planglas (ej tillvarataget, fig. 8). Schakt S312 innehöll endast enstaka tegelflis.

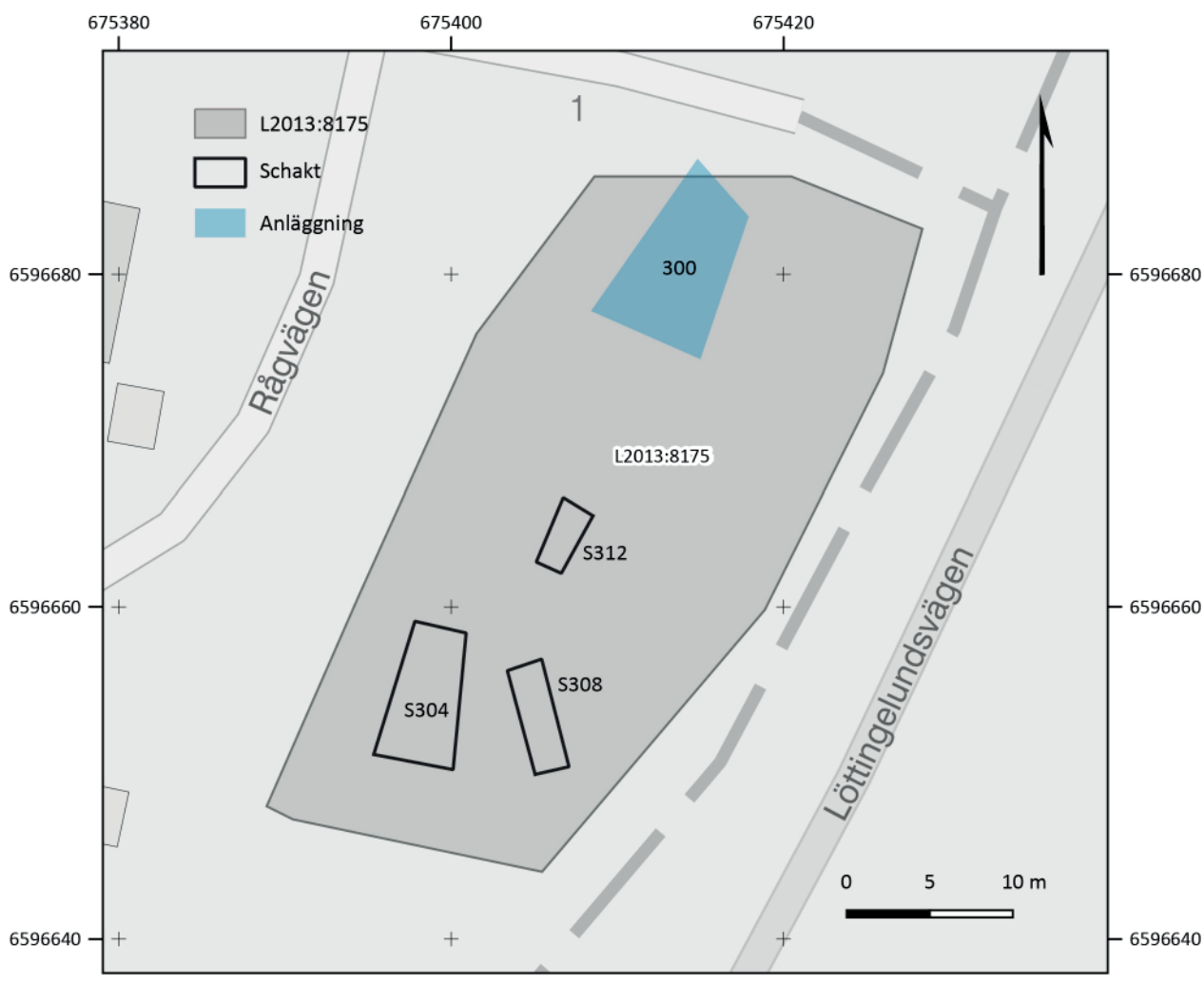
Figur 4. Jordkällargrunden 300 fotograferad från nordväst.

Figur 5. Schakt 304 fotograferat från norr. I schaktväggen ses ett tunt sotlager, sannolikt spåren av branden år 1999.

Figur 6. Fastigheten LÖTTINGE 4:20 med den registrerade lägenhetsbebyggelsen L2013:8175 fotograferad före sökschaktning. Foto från nordöst.

Figur 7. Plan över L2013:8175 med schakt samt läge för jordkällargrunden 300. Skala 1:400.

Antikvarisk bedömning

Utöver recent fyndmaterial påträffades inom fastigheten inga ytterligare spår efter det tidigare torpet Hvilan, bortsett från den sedan tidigare kända jordkällargrunden 300 (fig. 4 och 7). Lämningens antikvariska bedömning har utifrån detta, i samråd med Länsstyrelsen Stockholm, ändrats i KMR från *fornlämning* till *ingen antikvarisk bedömning (uppgift om)*. Vidare har beskrivningen av lämningen uppdaterats i KMR i enlighet med ovan redovisade resultat.

Figur 8. Tegel påträffat i samband med schaktning.

Utvärdering av undersökningsplan

Uppdraget genomfördes i enlighet med av
Länsstyrelsen godkänd undersökningsplan.

Referenser

Digitala källor

Lantmäteristyrelsens arkiv. Akt A108-18:1, Gränsbestämning 1772, Gabriel Boding och Karl Henrik Bäck. <https://minkarta.lantmateriet.se/>

Rikets allmänna kartarkiv. Akt J112-75-10, Häradsekonomiska kartan 1901-06. <https://minkarta.lantmateriet.se/>

Kulturmiljöregistret (KMR). <https://app.raa.se/open/fornsok>

Bilagor

1. Schakttabell
2. Anläggningstabell

Bilaga 1. Schakttabell

Nr	Beskrivning	Djup (m)	Area (m ²)
304	Grästorv 0,05 m, därunder 0,1 m tj lager av sandig silt med inslag av sot. Därunder 0,1 m tj lager av lucker gulgrå siltig sand. I de två ovan beskrivna lagren fanns omrört stenmaterial (ca 8 st, 0,3-0,5 m stora) samt recenta fynd i form av tegelflisor, plan- och buteljglas, och animaliskt ben. I botten en C-horisont bestående av kompakt gul siltig sand med enstaka markfasta stenar (0,3-0,5 m stora).	0,35	33,5
308	Grästorv 0,05 m, därunder 0,1 m tj lager av sandig silt med inslag av sot. Därunder 0,1 m tj lager av lucker gulgrå siltig sand. I de två ovan beskrivna lagren fanns omrört stenmaterial (ca 8 st, 0,3-0,5 m stora) samt recenta fynd i form av tegelflisor, marmorskiva, konservburk, plan- och buteljglas, och animaliskt ben. I botten en C-horisont av gul kompakt siltig sand med enstaka markfasta stenar (0,3-0,5 m stora).	0,3	14
312	Grästorv 0,05 m, därunder 0,1 m tj lager av sandig silt med inslag av sot. Därunder lucker gulgrå siltig sand (0,08 m tj). I de två ovan beskrivna lagren påträffades enstaka tegelflis. I botten C-horisont av kompakt gul siltig sand.	0,3	7,5

Bilaga 2. Anläggningstabell

Nr	Typ	L (m)	B (m)	Beskrivning
300	Husgrund	10	8	Jordkällare ca 10x 8 m. Beskrivning i KMR anses vara giltig.

